

קרב דמייט-בלטים

"קרב דמייט-בלטים" התרחש בלילה השלישי של מלחמת יום הכיפורים. בקרב זה השמיד חיל הים הישראלי את הכוח המצרי שעמד מולו ובכך השיג עליונות גם בגזרה המצרית של הים התיכון.

הקרב נערך בלילה שבין יום ב' ה- 8 לאוקטובר ובוקר יום ג' ה- 9 לחודש ובו התמודדו ששה סטי"לים ישראליים מול ארבעה סטי"לים מצריים מדגם "אוסא". היה זה קרב סדור, בים הפתוח, ובמהלכו הושמדו שלוש מבין ארבעת הספינות המצריות.

רקע

במשך היום שקדם לקרב זה היה אמור חיל האוויר הישראלי לפתוח במתקפה לחיסול מערך טילי הנ"מ (נגד מטוסים) המצריים שהוצבו בגזרת תעלת סואץ. התקיפה אמורה הייתה להתחיל מצפון לדרום, כאשר אזור פורט סעיד יותקף ראשון.

הערכת המודיעין הישראלי הייתה כי ספינות * הצי המצרי יעזבו את בסיס פורט סעיד. בהתאם לכך שיגר חיל הים הישראלי כוח שמנה 10 סטי"לים במטרה ליירט את הכלים המצריים ולהשמידם. מהלך הלחימה בזירה היבשתית הביא לשינוי עדיפויות ותקיפת חיל האוויר בגזרת פורט סעיד לא בוצעה *.

המשימה

המשימה כפי שהוטלה על הכוח הייתה –

א. תקיפת כלי שייט מצריים, העשויים להפליג מנמל מפורט סעיד לכיוון נמל אלכסנדריה והשמדתם.

ב. הפגזת אזור דמיאט, לאחר איגוף לכיוון מערב.

הכוונה הייתה שהכוח ימתין מול פתח נמל פורט סעיד וישמיד כל כלי שייט של האויב שייצא מהנמל. במקביל תוצב חסימה לכיוון נמל אלכסנדריה לתקיפת תגבורת אויב*.

מפקד הכוח היה מפקד שייטת 3 [מש"ט 3]

הרכב הכוחות :

בפיקוד מש"ט 3 על סיפון אח"י "חרב":

- אח"י "חרב" (דגם סער 3)

- אח"י "סופה" (דגם סער 3)

בפיקוד מפקד פלגה על סיפון אח"י "אילת":

- אח"י "אילת" (דגם סער 2)

- אח"י "משגב" (דגם סער 1)

בפיקוד מפקד פלגה על סיפון אח"י "קשת":

- אח"י "קשת" (דגם סער 4)

- אח"י "רשף" (דגם סער 4)

כוחות נוספים שלא השתתפו בפעולה :

- אח"י "געש" (דגם סער 3)

- אח"י "חיפה" (דגם סער 2)

- אח"י "מזנק" (דגם סער 2)

- אח"י "חץ" (דגם סער 3)

לוח זמנים ואירועים

16:00 – המשימה המקורית שונתה. הוחלט כי הכוח יבצע איגוף גדול עד דמיאט ויפגיז את החוף במטרה למשוך אליו כלי שיט מכיוון אלכסנדריה.

תאר מפקד חיל הים דאז אלוף מילי ביני תלם: "...מתקפת היבשה

נכשלה והספינות המצריות לא יצאו. החלטתי לנסות לגרות אותן

לצאת לים על ידי הפגזת מטרות חופיות באזור הדלתא של הנילוס.

למשימה זו הוקצו עשר ספינות. 6 מתוכן בפיקודו של המש"ט, נכנסו לביצוע סיור אלים בגזרת דמייטה-רוזטה בשפך הנילוס, במטרה לאתר את האויב ולהשמידו".

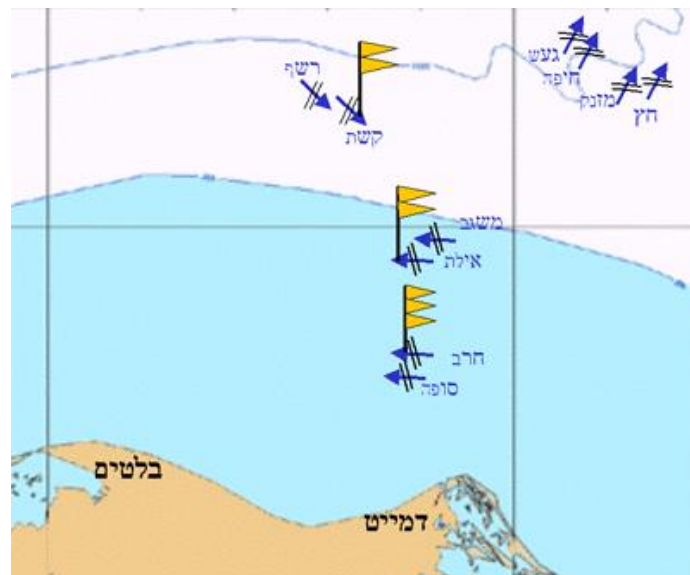
18:45 – הכוח בפיקוד מש"ט 3 נערך קרוב לחוף, כשיתר הכוח נמצא צפונה יותר.

20:12 – התקבלה ידיעה כי 4 סטי"לים מדגם "אוסא" יצאו ממל אלכסנדריה מזרחה. המש"ט שינה את ארגון הכוח. 4 סטי"לים של חיל הים הישראלי ("מזנק", "סופה", "אילת" ו"חרב") קרובים לחוף, יתר הספינות מצפון.

21:10 – תוך תנועה מערבה, התגלו שתי מטרות כ- 5 מילין צפונית לבלטים, וניתנה הוראה לתקוף את המטרות.

2140 – התברר כי המטרות הן מצופים.

22:10 – התברר כי בספינות "געש", "חיפה", "מזנק" ו"חץ", שכבר שהו זמן ממושך בים, נותרה כמות דלק קטנה, והן עזבו את הכוח וחזרו לחיפה. הכוח התארגן מחדש, בשלושה זוגות בכיוון צפון – דרום: הזוג הצפוני - אח"י "רשף" ו"קשת", הזוג המרכזי – אח"י "משגב" ו"אילת", והזוג הדרומי – אח"י "חרב" ו"סופה".

"חרב"

– 23:30

ו"סופה" פנו דרומה במטרה להפגיז את חוף דמייט. תוך תנועתן התגלו 4 מטרות בכיוון מערב, שפתחו תוך זמן קצר בירי טילים. הטיילים החטיאו, והמטרות החלו לברוח מערבה, כאשר כוח חיל הים הישראלי רודף אחריהן כדי להגיע לטווח יעיל של טילי גבריאל.

לימים תאר המש"ט אל"מ מיכאל (יומי) ברקאי: "...כ- 48 שעות לאחר הקרב בלטקיה, ירדו ספינותינו לאזור הדלתא של הנילוס במטרה לאתר כלי שייט מצריים ולהיכנס אתם לקרב. השעה הייתה חצות ולא גילינו כל מטרה. החלטנו כאלטרנטיבה אחרונה, להפגז מטרות בראס דמייאט ובעודנו נערכים להתקפה, הופיעו ממערב 4 ספינות מצריות שעשו סימנים שאף הן נערכות להתקפה. המצרים ירו כ- 15 טילים (מדגם סטיקס) מטווח של כ- 48 ק"מ. משאזל להן מלאי הטילים פנו הספינות המצריות לאחור והחלו לנוס כשאנחנו בעקבותיהם".

מפקד אח"י חרב סרן פרס שמואל: "...היינו במרחק של כמה מיילים מחוף דמייאט כאשר גילינו בכיוון מערב שתי מטרות המפליגות לעברנו במהירות 30 קשר. כעבור זמן התפצלו המטרות לשני זוגות של כלי שייט וכדקה לאחר התפצלותם נורה לעברנו מכיוון מטח גדול של טילי סטיקס..."

תאר מפקד אח"י משגב (הספינה היחידה בקרב שלא הייתה חמושה בטילים) סרן מילוא פנחס: "... במטח הראשון סטו כל טילי האויב והדבר לא הדאיג אותי. המטח השני קיבלתי דיווח שבאים אליי שני טילים מול החרטום. קצין הגשר ביקש לשנות את נתיב ההפלגה. ראיתי בשלב מסוים, שאחד הטילים פונה לדופן ימין והשני לדופן

שמאל. הורתי לקצין הגשר להיכנס ביניהם. על טילים אלו ירינו באש נ"מ, ייתכן שפגענו באחד מהם שכן נראה עשן יוצא ממנו. שני הטילים חלפו לידינו ולא פגעו..."

*ספינות חיל הים הישראלי שמהירותן הייתה עדיפה, הצליחו לצמצם את הטווח בין ובין הספינות המצריות עד שהגיעו לטווח שיגור יעיל של טילי הגבריאל. *

תאר המש"ט: "...הרדיפה נמשכה כ- 45 דקות ומשכנסנו לטווח יעיל התחלנו לירות..."

00:52 – אח"י "קשת" ירתה את הטיל הראשון ופגעה בסטי"ל "אוסא". ירי הטילים נמשך עד שעה 01:12. נפגעו שלוש ספינות "אוסא" ואילו הרביעית הצליחה לברוח.

סגן אלכס אייל, קצין הגני"ק של אח"י קשת: "...ירינו את הטיל הראשון, שעל פי דיווחי הגשר פגע. זמן קצר לאחר מכן ירינו טיל שני לעבר אותה מטרה. עדיין המשכנו לרוץ ולצמצם טווח..."

תאר מפקד אח"י רשף (הספינה השנייה בזוג הצפוני), רס"ן מיכה רם: "...מול החרטום שלנו נראו בברור שתי מטרות. "קשת" נעה שמאלה ממני ומעט לפני ונכנסנו לתקיפה. בשלב זה ירתה "קשת" לעבר הסטי"ל שהיה קרוב יותר אלינו. מייד אחריו ירינו אנחנו ופגענו באותה ספינה, שנעצרה והחלה להתלקח. עברתי אותה מצפון והמשכתי לרדוף אחרי כלי מצרי שהיה מערבית לי, תוך כדי סגירת טווח איטית..."

עד השעה 01:33 המשיכו ספינות חיל הים הישראלי לצמצם טווח לעבר כל ה"אוסות" הפגועות והמשיכו בירי עד להטבעתן. בזוג ה"אוסות" הדרומי טיפלו ה"חרב" וה"סופה". תוך כדי מרדף שיגרה אח"י חרב טיל גבריאל לעבר אחת המטרות ומייד החלה גם אח"י סופה בירי. המטרה הצפונית בזוג המצרי נפגעה, פנתה דרומה ונעצרה סמוך לחוף. הכוח הישראלי פתח לעברה באש תותחים.

סיפר מפקד אח"י סופה, רס"ן שמיר (סירצקי) יצחק: "...ראינו אותה די טוב באור הירח. ירינו לעברה כמה עשרות פגזים. רובם נכנסו לתוכה...".

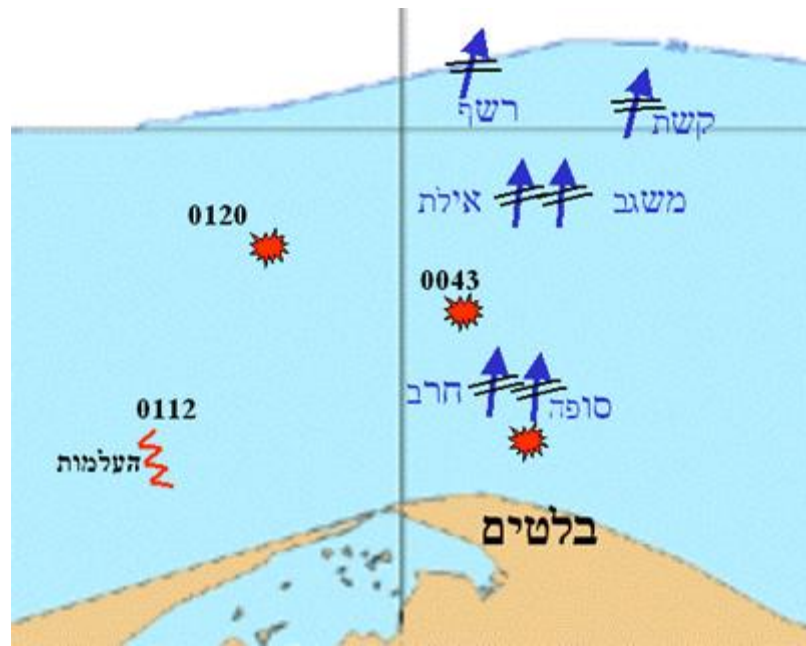
אח"י אילת בפיקוד רס"ן אילן שדה צמצמה טווח ושיגרה טיל לעבר ה"אוסא" השנייה. גם סטי"ל מצרי זה נעצר והתלקח. אח"י משגב ניגשה לסיים את המלאכה באש תותחים.

מתאר מפקד ה"משגב" סרן מילוא פנחס: "...כשניגשנו היה לו כבר עשן מהירכתיים. התקרבו אליו עד לטווח של 1000 וירינו עליו בפגזי 40 מ"מ. הוא נדלק כולו מהירכתיים ועד החרטום...".
במנוסתה הגיעה ה"אוסא" למים כה רדודים* שהיא התיישבה על הקרקעית, ולא ניתן היה לטבעה.

תאר המש"ט: "...פרס, מפקד ה"חרב" ירה עליה בתותחים בהצלחה, והיא לא טבעה. אחר כך, הלך סא"ל אלי רהב (מפליג 35) ומדד את העומק וגילה שהיא לא יכולה הייתה לטבוע...".

01:33 – הקרב הסתיים והספינות פנו חזרה לחיפה.
3 ספינות מצריות מדגם "אוסא" טובעו, ספינה רביעית הצליחה לחמוק.

תיאר המש"ט: "...הרביעית מצאה מסתור סמוך לחוף כך שלא הצלחנו לגלות אותה והיא ניצלה. הקרב הסתיים קרוב לשעות האור והיה עלינו להתארגן לחזרה כדי שהבוקר לא ימצא אותנו כה סמוך לחוף האויב וחשוף לפגיעותיו".

תוצאות הקרב

שלושה סטי"לים מצריים מדגם "אוסא" מתוך הארבעה שהשתתפו בקרב, הושמדו.

המשמעויות המערכתיות

קרוב ימי סדור, בו שלט מפקד הכוח המצרי על כוחותיו וניהל את הקרב במדויק ככתוב בתורת הלחימה של הצי המצרי, הסתיים בהטבעת שלוש מתוך ארבעת ספינות הטילים המצריות שהשתתפו בו.

הצי המצרי הכיר בעליונות מערכת הלחימה של חיל הים הישראלי. אם נצרף לעובדה זו את סיכום אבודותיו בתחום הסטי"לים (אחד על ידי מטוס בקרב פורט סעייד בלילה הראשון ושלושה בקרב זה), נגיע להשמדת שליש מסדר כוחות חיל הים המצרי בשלושת ימי הלחימה הראשונים.

ממועד זה ואילך לא הופעלו יותר ספינות טילים על ידי האויב בים הפתוח אלא הסתפקו בשיגור טילים מפתחי הנמלים תוך נסיגה מהירה לתוכם. בכך השיג חיל הים חופש פעולה בזירת הים התיכון.

כל הפעולות בזירה הימית ממועד זה ואילך היו ביוזמת חיל הים הישראלי, כפי שהעיד מחמוד פאוזי, מי שהיה שר המלחמה המצרי במלחמת יום הכיפורים, בספרו הנקרא – "מלחמת יום הכיפורים - לקחים":

"הפעולות הימיות שנעשו במלחמת אוקטובר 1973 היו כולן בתחום המים הטריטוריאליים של מצרים וסוריה במתכונת של גיחות פתע ימיות מהצד הישראלי, אשר הצליח להיות היוזם לפעולות הימיות בניגוד למה שקרה לחיל הים של מצרים וסוריה".

לסיכום לילות הקרבות הראשונים אמר אל"מ מיכאל (יומי) ברקאי, מפקד שייטת הסטי"לים: "בתום שני הקרבות הראשונים במלחמה (קרוב לטקיה וקרוב דמייאט-בלטים) נראה שהמכה השאירה את רישומה על ציי סוריה ומצרים, וכך הפכה הלחימה לחד צדדית ביותר".

נספחים**נספח א' – מפקדי הכוחות וכלי השייט [הדרגות נכונות למועד הביצוע]**

מפקד השייטת – אל"מ מיכאל ברקאי

מפקד אח"י "חרב" – סרן פרס שמואל

מפקד אח"י "סופה" – סא"ל גדעון רז (מפקד פלגה)

מפקד פלגה – סא"ל לצרוס מיכה

מפקד אח"י "אילת" – רס"ן אילן שדה

מפקד אח"י "משגב" – סרן מילוא פנחס

מפקד פלגה – סא"ל רהב אלי

מפקד אח"י "קשת" – סרן הרפזי דוד

מפקד אח"י "רשף" – רס"ן רם מיכה

מפקד אח"י "געש" – סרן שפר אריה

מפקד אח"י "חיפה" – רס"ן שריג שמואל

מפקד אח"י "מזנק" – סרן בן-ישי צינר

מפקד אח"י "חץ" – רס"ן אורון משה

נספח ב' – אפיון דגמי ספינות הטילים

ספינות הטילים של חיל הים הישראלי בתקופת מלחמת יום הכיפורים היו משלושה דגמים –

סער 4:

ספינת טילים שנבנתה במספנות ישראל. אפיון הספינה נועד לאפשר פעילות בים סוף ולצורך כך הוגדלה הספינה והוכפל טווח פעולתה.

אורך – 58.1 מ'

רוחב – 7.62 מ'

שוקע – 2.73 מ'

דחי מקסימאלי – 415 טון

מהירות מקסימאלית – 34.6 קשר

מהירות שיוט – 20 – 24 קשר

מכ"מ – מכ"מ *דגון* שטח-אוויר

מכ"מ בקרת אש שטח ואוויר

חימוש – 6 טילי *גבליאל* (טווח מקסימאלי 20 ק"מ)

2 תותחי 76 מ"מ שטח-אוויר

2 תותחי 20 מ"מ

נשק קל

סער 3:

ספינת טילים שנבנתה בצרפת.

אורך – 44.9 מ'

רוחב – 7 מ'

שוקע – 2.1 מ'

דחי מקסימאלי – 250 טון

מהירות מקסימאלית – 39 – 40 קשר

מהירות שיוט – 24 – 34 קשר

מכ"מ – מכ"מ נפטון שטח-אוויר

מכ"מ בקרת אש שטח-אוויר

חימוש – 6 טילי גבריאל (טווח מקסימאלי 20 ק"מ)

1 תותח 76 מ"מ שטח-אוויר

2 מקלעי 0.5 אינץ'

2 מטולי פצצות עומק נצ"ל (נגד צוללות)

נשק קל

סער 2:

ספינת טילים שנבנתה בצרפת.

אורך – 44.9 מ'

רוחב – 7 מ'

שוקע – 2.1 מ'

דחי מקסימאלי – 250 טון

מהירות מקסימאלית – 39 – 40 קשר

מהירות שיוט – 24 – 34 קשר

מערכות מכ"מ וגילוי – מכ"מ נפטון שטח-אוויר או מכ"מ שטח קלוין-יזז

מכ"מ בקרת אש שטח-אוויר

מערכת גילוי צוללות

חימוש – 2 תותחי 40 מ"מ + 5 טילים

או: 1 תותח 40 מ"מ + 8 טילים

וכן: מטול פצצות עומק נצ"ל (נגד צוללות)

נשק קל

סער 1:

בזמן פרוץ מלחמת יום הכיפורים עדיין לא הותקנה בספינות אלו מערכת הנשק
השלמה. נותרו שתי ספינות במצב זה – אח"י משגב ואח"י מזנק.

ספינת טילים שנבנתה בצרפת.

אורך – 44.9 מ'

רוחב – 7 מ'

שוקע – 2.1 מ'

דחי מקסימאלי – 250 טון

מהירות מקסימאלית – 39 – 40 קשר

מהירות שיוט – 24 – 34 קשר

מערכות מכ"מ וגילוי – מכ"מ *נפטון* שטח-אוויר, או מכ"מ שטח *קלויין-יוז*

מערכת גילוי צוללות

חימוש – 3 תותחי 40 מ"מ, "ל-70"

מטולי פצצות עומק נצ"ל (נגד צוללות)
נשק קל

סטי"ל מדגם אוסא:

בשירות מצרים וסוריה.

אורך – 38.6 מ'

רוחב – 7.6 מ'

שוקע – 1.7 מ'

דחי מקסימאלי – 215 טון

מהירות עליונה – 36.7 קשר

מהירות סיוור – 31.5 קשר

מהירות משקית – 13.5 קשר

מערכת מכ"מ – מכ"מ חיפוש, שטח וניווט *סקויד-טאי*

מכ"מ בקרת אש נ"מ *דראם טילט* (בחלק מהכלים)

חימוש – 4 טילי ים-ים *סטיקט* (טווח מקסימאלי 50 ק"מ)

שני צריחים רב קניים, 30 מ"מ

מקלעים *גודינוב*